

školský inšpektor v Trenčíne

Slovenský národný archív Bratislava, S fond, 439 - 5.

Dokument č. 52

Ohlas Strany slobody k slovenskému národu. Program Strany slobody.

Ohlas Strany slobody k slovenskému národu

Strana slobody je stranou slovenskou a buduje na kresťanských zásadách.

Slováci, Slovensky, bratia a sestry!

Vaše túžby a očakávaná sa splnili. Očakávaná štvrtá politická strana na Slovensku, pôvodne prihlásená ako „Kresťansko-republikánska strana“, začala svoju činnosť ako rovnoprávny člen Národného frontu s nezmeneným programom pod novým názvom

STRANA SLOBODY

V novej politickej strane, Strane slobody, ktorá vyrástla z vašej vôle ako nové ľudové hnutie, dostáva sa vám do rúk ďalší potrebný nástroj pravej demokracie.

Po politických a sociálnych krízach, ktoré sa prehnali svetom je bezpodmienečne potrebné obrodiť ľudskú spoločnosť duchovnou silou kresťanstva a novo usporiadať život v duchu ideálov demokracie. Do svedomia ľudstva musí preniknúť duchovná a mravná obroda.

Zásady nášho hnutia

A preto je potrebné:

Postaviť politiku na celkom nové základy vzájomnej spolupráce, porozumenia a všeľudskej solidarity jak v medzinárodných vzťahoch tak aj v živote vnútroštátnom;

pozdvihnúť doterajšiu nezdravú politickú prax, spočívajúcu v boji o moc na politiku vyššieho stupňa, politiku pravú, mravnú, usilujúcu sa o uskutočňovanie ideálnych zásad a hodnôt;

politikou usilovať o rozvoj tvorivých síl ľudského ducha podľa vôle ľudu a pre ľud;

viesť účinnú a prezieravú politiku, ktorá natrvalo zabezpečí uskutočňovanie a uplatňovanie všeobecného víťazstva slobody, demokracie, sociálnej spravodlivosti, ľudskosti a dôstojnosti človeka.

Nesmierne obeť dvoch svetových vojen, ktorými bol vykúpený aj vznik a obnovenie Československej republiky, nás zaväzuje vybudovať a udržovať silný, demokratický, sociálne spravodlivý a národný štát Čechov a Slovákov. Jediné v takomto štáte má slovenský národ bezpečnú záruku, že sa bude môcť po každej stránke hospodársky, kultúrne i politicky plne vzmáhať a napredovať.

Slovenský národ musí nadobudnúť pevné a neochvejné presvedčenie, že nová Československá republika je jeho šťastným domovom. v ktorom sa bude môcť každá jeho zložka podľa svojich síl a počtu nielen uplatniť, ale v ktorom aj celý slovenský národ splní svoje poslanie.

Do toho vznešeného a zodpovedného úsilia treba politicky zapojiť a aktivizovať všetky vrstvy slovenského národa.

Vstupujeme do politickej aktivity

S radosťou a plným odhodlaním podujíma sa tejto úlohy Strana slobody, lebo ide o vec tak d'alekosiahleho významu, od úspechu ktorej závisí lepšia budúcnosť našich i budúcich generácií. Naše úsilie bolo by daromné, keby sa do tejto úlohy nezapojili najširšie vrstvy národa. Dnes si musí každý uvedomiť, že nesie plnú zodpovednosť pred osudom za vývoj pomerov. Ak sily, budujúce na duchovných zásadách kresťanstva, sa utiahnú, alebo budú potlačené do trpeného stavu a politického ústrania, mohli by zvíťaziť sily iné, ktoré by azda mohli neželaným spôsobom ovplyvňovať a usmerňovať celý náš život. Povinnosť volá všetkých do aktívnej práce.

Vážnosť a význam úloh, ktoré stoja pred nami nepripúšťajú, aby značná časť slovenského národa bola znovu hnaná do pasivity alebo na vedľajšiu koľaj, naopak vyžadujú vstup do aktivity.

V demokracii rozhoduje väčšina. I v našom demokratickom štáte musí a bude rozhodovať väčšina národa o správe svojich vecí.

Za blaho a záujem celku

Vystúpením Strany slobody chceme začať novú éru politického života na Slovensku. Systém dvoch strán na Slovensku sa neosvedčil. Doterajšie strany neboli v stave zapojiť značnú časť slovenského národa. Samotný vývoj pomerov ukázal najvýstižnejšie, že treba politických strán viac. Vznikom našej strany posilňujú sa demokratické sily národa. Nie kríza bývalých demokratov, ale potreby národa a poctivá snaha ľudí, ktorí hľadajú len na všeobecné blaho a záujem celku, viedla k tomu, aby sa vytvorili také predpoklady v našom verejnom a politickom živote, ktoré u nás nikdy viac nepripustia krízu demokracie.

Nejde však len o politické strany. Politické strany sú len prostriedkom, pomocou ktorého občianstvo uplatňuje svoj politický vplyv a účastní sa na štátnej moci. Ide o viac, ide o ideály opravdivej slobody, demokracie, sociálnej spravodlivosti a ľudskej dôstojnosti, na ktorých má spočívať stavba ľudskej spoločnosti a štátu, aby bol zaistený slobodný, ľudsky dôstojný a spokojný život človeka.

Ide o stupnicu hodnôt, kde na prvom mieste je Boh, potom osobnosť človeka, mravnosť jednotlivca i celku.

Tieto prvky a tieto ideály viedli k vzniku štvrtej strany, nazvanej pôvodne „Kresťansko – republikánskou“. Nakoľko proti tomuto názvu postavili sa obe doterajšie strany, ako KSS tak aj DS v Národnom fronte, vstupuje štvrtá strana do verejnosti pod menom Strana slobody.

Strana slobody buduje na večných kresťanských zásadách, ako si ich vytýčila hneď na začiatku v čase podania prihlášky do Národného frontu.

Povolenie k utvoreniu strany slobody a jej prijatie do Národného frontu nedosiahli sme za nijaké ústupky, ani prísluby.

Raz navždy vyhlasujeme, že Strana slobody je stranou nezávislou od nikoho a od ničoho. Táto strana sa nezaviazala k ničomu voči žiadnej politickej strane a ani sa nemieni zaväzovať.

Pôjde dôsledne a priamo za programom, ktorý si vytýčila hneď na začiatku. Strana slobody nemusela spustiť a nespustila ani len čiarku so svojho pôvodného kresťanského a národného programu.

Pri vstupe pred verejnosť vyjadruje Strana slobody svoju radosť nad oslobodením vlasti a vzdáva Bohu vďaku za víťazstvo našej spravodlivej veci. Svoju vďaku vyjadruje taktiež všetkým, ktorí sa o naše oslobodenie zaslúžili, najmä našim spojencom, ktorí priniesli toľko obetí pre náš ďalší šťastný život.

Strana slobody bude sa usilovať o to, aby čo v najpevnejšom štátnom zväzku - Československej republike, oba naše národy slovenský a český, rovné si v právach a v povinnostiach, vedené duchom opravdivej demokracie uplatňovanej na všetkých poliach národného a štátneho života, šli ruka v ruke v ústrety krajšej a bezpečnejšej budúcnosti. Bude sa usilovať, aby každému príslušníkovi našich národov bola zaistená ľudská a sociálna dôstojnosť ako aj slušná životná úroveň.

Program Strany slobody

Vedúcimi zásadami nášho programu sú:

Budovanie nášho národného, štátneho a spoločenského života na zásadách kresťanského svetonáhľadu, ako aj dôsledné uskutočňovanie kresťanských zásad v praktickom živote.

Úsilie o všestranný v službách národa a štátu stojací zdravý rozvoj najmä na poli sociálnom a hospodárskom.

Zo stránky hospodárskej úsilie o vzrast rovnomerne a spravodlivo rozdeleného hmotného blahobytu vytvorením a zvýšením všeobecnej životnej úrovne.

Riešenie sociálnej otázky nielen na podklade hospodárskom, ale i mravnom. Primeranú plácu, rodinnú mzdu a účasť na zisku pracujúceho.

Spravodlivé zhodnotenie práce roľníka a jeho produktov.

Spravodlivé prevádzanie pozemkovej reformy.

Účelné zjednodušenie štátnej administratívy a verejnej správy zodpovedne potrebám a finančnej únosnosti národa a štátu.

Zlepšenie postavenia štátnych a verejných zamestnancov ako aj penzistov.

Zabezpečenie a ochrana prirodzeného práva mať a nadobúdať súkromný majetok.

Podpora a zabezpečenie živnostenského podnikania a stredných priemyselných podnikov.

Podpora zdravého družstevníctva.

Vylúčenie straníckych vplyvov z kultúrnej politiky, demokratická a prísne náboženská výchova na školách.

Ochrana práva na život, slobodu osobnú, majetkovú, slobodu prejavu a náboženského vyznania.

Úsilie zbaviť občana núdze a strachu.

Sme za rovnoprávnosť Čechov a Slovákov

Usporiadanie štátoprávneho postavenia Čechov a Slovákov v spoločnom štáte na princípe rovný s rovným, ako bol prijatý v Košickom vládnom programe, aby tak bol utužený jednotný a nedeliteľný štát Čechov a Slovákov.

Košický vládný program je i v ostatnom našim programom a budeme ho uskutočňovať v statočnej spolupráci s ostatnými politickými stranami.

Stavíme sa za dôslednú očistu verejného života. Vo verejnom živote môžu byť činní len ľudia mravní a bezúhonní.

Hlásime sa k myšlienke európskej a svetovej spolupráce, uskutočňovanej v organizácii Spojených národov, ktorá má zaručiť trvalý svetový mier a tým i pokojný a šťastný život našich národov. Najúčinnějšíu záruku trvalej bezpečnosti nášho štátu vidíme v spojení s ostatnými

ZSSR, priateľstve so západnými veľmocami, ako i ostatnými demokratickými štátmi, ktoré uznávajú naše politické práva, záujmy a slovanskú orientáciu.

Vychádzajúc z úsilia zapojiť všetkých, ktorí chcú uskutočňovať naše programové zásady opierajúce sa o kresťanský svetonáhľad, obraciame sa na všetky vrstvy nášho národa, aby išli s nami budovať takú Československú republiku, ktorá sa stane pokojným, šťastlivým domovom všetkých príslušníkov slovenského a českého národa.

Slováci, Slovensky! Dajme sa v bratskej svornosti do práce za spoločnú vec, do výstavby slobodného, demokratického, sociálne spravodlivého, hospodársky vyrovnaného a národného štátu Čechov a Slovákov, aby sa v ňom šťastlivo rozvíjali oba naše rovnoprávne bratské národy.

V tomto úsilí nech nám Pán Boh pomáha!

Za dočasné vedenie Strany slobody:

Florián Tománek, v. r., Ing. Pavol Blaho, v. r., Ladislav Škoda, v. r., Dr. Jozef Dieška, v. r., Dr. Jozef Brúha, v. r., Tibor Sabo, v. r., Dr. Dionýz Chmelo, v. r., Dr. Ján Beharka, v. r., Jozef Hanzel, v. r., Dr. Emil Šaršún, v. r., Július Gašperík, v. r., Dr. Peter Gula, v. r., Jozef Chmura, v. r., Dr. Ján Gazdík, v. r., Pavol Polák, v. r., Dr. Karol Blanár, v. r., Teofil Bažáni, v. r., K. Folta, v. r., E. Klein, v. r.

Sloboda, č. 1, 14. 4. 1946

Dokument č. 53

List Štefana Janegu V. R. Bundovi z 1. mája 1946.

Vážený pán notár!

Oznamujem Vám, že v pondelok mal pán Tománek poradu s tou druhou skupinou ohľadom ustavenia výboru.

Pri porade bol aj p.(áni) Mgr. Blaho, Beharka, Brúha a niekoľko osôb z našej i z tej druhej skupiny.

Všeobecne sa môže povedať, že porada, ktorá trvala od popoludnia až do polnoci, sa niesla v duchu priateľstva.

Iste ťažšia bude porada ohľadne zostavenia kandidátok. To si teda už viem predstaviť. Na schôdzke sa dohodli na tom, že 5. mája sa zide užší výbor.

Ak smiem pripojiť jednu kolegiálnu pripomienku, tak by som Vás prosil, aby ste i do budúcnosti vždy obhajovali tú tománkovskú líniu. Mne sa tie reči tých mladých pánov nepáčia. S úprimným pozdravom

Janega

SNA Bratislava, fond S - 439 - 8

Dokument č. 54

List Floriána Tománka z 15. mája 1946 V. R. Bundovi.